

مرکز مجاز امام صادق (علیه السلام)

اصول الفقه (مقدمه واجب)

حل مشکل مقدمات مفوته ۲

جلسه ۲۱۰

استاد نجار زاده

راه حل دوم: نظر شیخ انصاری

در تمام شروط وجوب، قید به ماده تعلق می‌گیرد؛ اگرچه مشهور آن را به هیئت برگردانده‌اند؛ اعم از آنکه شرط، وقت بوده یا غیر آن باشد نظیر استطاعت برای حج و قدرت و بلوغ و عقل و امثال اینها که از شرائط عامه بوده نسبت به جمیع تکالیف.

توضیح نظر شیخ انصاری

وجوبی که مدلول هیئت امر می‌باشد دائماً در تمام واجبات مطلق بوده به قیدی مقید نمی‌باشد و قیود همه به ماده برمی‌گردند؛ البته قیود به دو گونه در نظر گرفته می‌شود:

الف: برخی از قیود در واجب به نحوی مأخوذ بوده که حصولشان مفروض بوده نظیر استطاعت نسبت به حج که شارع مقدس در صورت حصول استطاعت، حج را خواسته و متصف به وجوب قرار داده است؛ که در مثل این گونه از شروط، تحصیل آن واجب نبوده و حکمش همچون شروطی است که قید برای وجوب باشند

ب: و بعضی از قیود به منظور رسیدن به واجب تحصیل شان واجب است زیرا آنچه واجب است ماهیت مقید به این قید می‌باشد؛ لذا برای رسیدن به مقید، تحصیل قید، امر ضروری است.

پس وجوب، یعنی مدلول هیئت دائماً فعلی می‌باشد؛ چه قبل از آمدن وقت واجب و چه بعد از آن همان طوری که در واجب معلق بنا بر قول مرحوم صاحب فصول که به آن قائل شده وجوب همیشه فعلی است و از نظر ما در واجبات موقت بین آنها و واجب معلق هیچ فرقی نبوده و همان طوری که وجوب در واجب معلق قبل از فرارسیدن وقت فعلی است، در واجبات دیگر نیز امر چنین می‌باشد؛ بنابراین وقتی واجب استقبالی و وجوب فعلی بود، دیگر قبل از زمان واجب هیچ اشکالی ندارد که به وجوب مقدمات مفوته

مرکز مجاز امام صادق (ع)

قائل بشویم؛ چه آنکه از وجوب فعلی واجب مقدّمه نیز واجب می‌گردد و اشکال ائّصاف مقدّمه بوجوب قبل از آمدن وجوب واجب بدین ترتیب برطرف می‌گردد.

راه حل سوم:

برخی دیگر در حلّ اشکال مذکور فرموده‌اند؛ وقت، شرط برای وجوب بوده نه آن طوری که در دو گفتار قبل آن را قید واجب قرار داده بودند؛ ولی باید توجه داشت که نحوه اخذ آن مانند شرط متأخّر می‌باشد، بنابراین وجوب قبل از زمان واجب است همان طوری که مرحوم صاحب فصول در واجب معلق قائل بود؛ بنابراین تقریر، می‌توان قبل از زمان ذو المقدمه وجوب مقدمات مفوّته را تصحیح نموده و اشکال سابق الذکر را مندفع دانست.

نظر مصنف:

برای تصحیح وجوب مقدّمه قبل از زمان ذو المقدمه وجهی برای اقوال مذکور بنظر نمی‌رسد؛ چه آنکه طبق فرموده مرحوم استاد ما محقق اصفهانی وجوب مقدّمه معلول وجوب ذو المقدمه نبوده و از آن نیز مترشح نیست؛ بنابراین اشکالی در وجوب مقدّمه مفوّته قبل از زمان ذو المقدمه وجود ندارد تا به یکی از محاولات مزبور ملتجی شده و بدین ترتیب بخواهیم اشکال را برطرف کنیم.

منشأ اشکال:

اشکال ناشی از این فرض است که وجوب مقدّمه معلول وجوب ذو المقدمه می‌باشد در حالیکه فرض مزبور واقعیتی ندارد.